

LANDBRUGETS
KULTURPLANTER

AF

K. HANSEN OG O. CHRISTENSEN
STATSKONSULENT LANDBRUGSLÆRER

13de GENNEMSETE UDGAVE

KØBENHAVN
AUGUST BANGS BOGHANDELS FORLAG
TRIERS BOGTRYKKERI (CHR. & G. LIND)
1926

høstes paa et lidt tidligere Modningstrin end Rugen, da den eftermodnes godt under Vejringen i Hobene. Inden Hjemkørslen maa den være fuldstændig tør og Kærnen ganske haard, da den ellers let tager Skade under Opbevaringen, og Rumvægten bliver for lav.

Foldudbyttet af Hveden var i Gennemsnit af Aarene 1919—23 31.3 for Øerne og for Jylland 26.0, hele Landet 29.8.

Hvedens Rumvægt (Hektolitervægt) regnes til 77 (75 à 79) Kg. (210 à 220, normalt 215 Pd. pr. Td.), men veksler navnlig efter Sorten og Tørhedsgraden.

Af Ukrudsplanter er Korn-Valmuen i visse Egne, særlig paa Fyn og nogle Steder paa Sjælland, den mest ondartede. Endvidere Kornblomst, Klinte (ved mangelfuld Rensning af Saasæden), Lugtløs Kamille, Ager-Gaaseurt, paa de sydlige Øer endvidere Ager-Ranunkel og Ager-Rævehale. Endelig overalt, hvor man har forsømt Brakmarkens rette Behandling eller Roemarkens omhyggelige Renholdelse, Tidsler. Det meste af dette Ukrud faar dog kun større Betydning, hvor Hveden af andre Grunde staar for tyndt eller vokser for svagt til.

En af Hvedens skadeligste Sygdomme er Brand (Stinkbrand, Stenbrand, Afsvampning). Den lider ofte meget stærkt af Rust, fortrinsvis Gulrust (Avnerust, Midler ukendte), i mindre Grad af Brunrust (se Rugen). De mest ondartede Skadedyr er Kornets Blomsterflue og Hvedemyggen.

Byg.

Bygget har ligesom Rugen og Hveden et sammensat Aks. Men medens disse sidste har 1 flerblomstret Smaaaks i hvert Led, har Bygget 3 enblomstrede Smaaaks. Da Smaaaksene er ordnede i regelmæssige Længderækker, har ethvert normalt Bygaks 6 Rækker Smaaaks (eller Blomster), 3 paa hver af Aksens 2 Sider. Hos den ene af Byggets 2 Hovedformer er alle Blomster frugtbare, hver frembringer et Korn, der bliver altsaa 6 Længderækker af Kærner: Bygget bliver seksradet. Kærnerne i de 2 Midterrækker er større end i de 4 Yderrækker, og disses Kærner er skæve, medens Midterrækernes Kærner er regelmæssige. Hos den anden Hovedform er de 2 ydre Smaaaks (Blomster) i hvert Led golde, og kun det midterste af de 3 bliver frugtbærende; der bliver saaledes

kun 2 Kærnerækker: Bygget bliver toradet. De golde Smaaaks ses paa Akset som 4 Rækker udadvisende, langstrakte Skæl. Hvert (frugtbærende) Smaaaks er forsynet med 2 smaa og smalle, tilspidsede, undertiden stakbærende Yderavner. Inderavnerne er hos de her i Landet dyrkede Bygsorter sammenvoksede med Kærnen og danner en gullig, læderagtig »Skal«, der hos visse Bygsorter er uregelmæssig tværryngket (»kruset«). Den nedre Ideravne (»Rygskallen«) fortsættes i en indtil 15 Cm. lang, meget ru Stak. Denne, der fjærnes ved Kørningen, naar navnlig en stærk Udvikling hos Bygsorter fra tørre, varme Egne, hvor den øjensynlig tjener som et vigtigt indirekte Ernæringsorgan, der fremmer Vandfordampningen, medens den er svagere udviklet og jævnligen kastes før Modningen hos Bygsorter fra køligere og fugtigere Egne (engelske Bygsorter).

De mangfoldige, stærkt afvigende Kulturformer af Byg er enten seksradede eller toradede. Der findes dog Overgangsformer mellem disse (dog aldrig regelmæssigt 3-, 4- eller 5-radede), ligesom der findes Former med grenede og med ganske uregelmæssige Aks. Hos en stor Gruppe af (fremmede) Bygsorter er Stakken omdannet til ejendommelige, tredelte Kroge eller »Gafler« (»Gaffelbyg«); hos andre findes hverken Stak eller Gafler (stakløst Byg). Talrige Former fra varmere Lande har sortagtig Skal (sort Byg). Af alle Hovedtyper forekommer der baade skalklædte og »nøgne« Sorter (hos disse sidste er Kærnen løst omsluttet af Inderavnerne ligesom hos Rug og Hvede). Nøgent Byg har tidligere været dyrket en Del her i Landet men er nu ganske ukendt udenfor Forsøgsmarkerne.

Bygget har hovedsagelig Selvbestøvning, men Krydsning forekommer dog ingenlunde sjældent og hos visse Former, bl. a. hos Gaffelbyg og hos Vinterbyg, synes den at være meget almindelig. Krydsning synes at foregaa hyppigst i varme Somre.

Antagelig stammer alle dyrkede Bygformer fra en og samme Art. Denne er ikke sikkert kendt. Den Antagelse, at de dyrkede Bygformer stammer fra en i Kaukasus og Persien vildt voksende, toradet, opret, tyndakset, langstakket, avnklædt Bygart med skør Akse, er usikker. Meget taler for, at Stamformen har været seksradet.

Toradet Byg, der har langt den største Udbredelse (jvf. Tabel 4), dyrkes her i Landet i flere Sorter og Stammer. Disse kommer ind under 2 Varieteter: Nikkende Byg og Opret Byg.

De fleste Sorter af N i k k e n d e Byg er mer eller mindre blødstraaede; de har aabne, smalle, henimod Modningstiden efterhaanden stærkt »nikkende« (nedadbøjede) Aks med tiltrykt Stak og en middelstor Kærne, ved hvis Grund der paa Rygsiden ses en lille, rundagtig Fordybning. Til denne Gruppe hører det meste her i Landet dyrkede Byg, hvoraf de vigtigste Sorter er følgende:

Gammel dansk Byg (»Landbyg«)*) har været dyrket her i Landet fra gammel Tid og træffes endnu undertiden paa mindre veldrevne Jorder. Det er i Reglen en Blanding af forskellige Typer. Hovedformen har et forholdsvis aabent, i halvmoden Tilstand stærkt rødstribet Aks; Stakken er før Modningen rødlig; Kærnen er grov med fremtrædende Længderibber, ikke kruset, af forholdsvis mørk, nærmest graagul Farve og med langhaaret Bugstilk**). Det er oftest tidligt modent, men der forekommer en lignende Form, der er kendelig sildigere moden. Dette Byg fortjener nu neppe Dyrkning noget Sted. Hvor man har Brug for en tidlig toradet Bygsort, bør en af de nedenfor omtalte tidligt modne Sorter foretrakkes. Paa lavere Jorder eller i Landets nordligste Egne, hvor der stilles Krav til Tidlighed, vil 6rd. Byg i Reglen være at foretrække. Det angribes stærkt af Stribesyge og Brand.

Chevalier-Byg har Navn efter dets engelske Oprætter og skal være indført her til Landet 1834. Det er blødstraaet med lidt tættere Aks end den forrige Sort. Akset er kun svagt rødstribet, og Stakken er næsten grøn; Kærnen er kort, højrygget, stærkt aftagende i Bredde til begge Ender; udbredes nogle Kærner med Rygsiden opad paa et Bord, nærmer Kærnen nedre Ende sig Bordet, medens den øvre Ende vippes kendeligt op fra Bordet. Kærnen er noget kantet paa Grund af de tydelige Længderibber, svagt kruset; Bugstilkken er korthaaret; Farven er ved god Indhøstning fin »byggul«. Det er middeltidligt. Chevalier-Bygget med

*) Ved »Landsorter« af Kulturplanterne forstaar man nu ofte saadanne fra ældre Tid dyrkede Sorter, der ikke kan henføres til nogen bestemt Oprindelse, og som navnlig ikke vides at have været Genstand for planmæssigt Forædlingsarbejde. Som oftest udgør de en Blanding af mer eller mindre forskellige Typer, hvoraf enkelte undertiden kan vise sig at være af betydelig Værdi, naar de bliver rendyrkede.

**) Bugstilk kaldes den lille, fine Stilk, der ligger indtrykt i Bygkærnenes Længdefure (»Bugfuren«); den udgaar fra Grunden af Kærnen og har $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ af dennes Længde. Den er hos nogle Bygsorter forsynet med forholdsvis lange, glinsende Haar, hos andre er den tæt klædt med korte, lidt krusede Haar og er derved et godt Sortskendemerke.

dets mange lokale »Stammer« har omtrent et halvt hundrede Aar været Verdens vigtigste Maltbygssort og afgiver en fin Maltvare. Ogsaa her i Landet har det indtaget en ubetinget Førsteplads i Maltbygegnene, og saa længe Bryggerierne betalte en betydelig Overpris for »fin Kvalitet« af Maltbyg, og Nutidens bedre Sorter var ukendte, havde det sin fulde Berettigelse i de gode Bygegne. Siden Bryggerierne ikke længere betaler tidligere Tidens høje Overpris for fineste Kvalitet, maa der fra Landmændenes Side ses mere ensidigt paa Sorter med stor Ydeevne, og en tilfredsstillende Kvalitet maa da sikres ved en særlig omhyggelig Dyrkning og videre Behandling. Chevalier-Bygget kan ikke i Henseende til Ydeevne staa Maal med den følgende Sort og er nu næsten forsvundet. En bekendt lokal Stamme af Chevalier-Bygget er det saakaldte Lerchenborg-Byg fra Herregaarden Lerchenborg ved Kalundborg.

Prentice-Byg er indført fra England først i Firserne og har siden bredt sig overordentlig stærkt. Det optog i 1921 over Halvdelen af det med 2rd. Byg besaaede Areal. Det har navnlig i høj Grad fortrængt de 2 foran beskrevne Sorter. Det er noget senere modent end Chevalier-Bygget, og ikke saa stivstraaet som ønskeligt. Akset er kendeligt bredere og lidt kortere, ikke rødstribet, Stakken grøn; det skrider meget kort igennem; i tørre Somre naar Aksets nederste Ende ofte ikke ud af den øverste Bladskede, hvad der dog ikke synes at svække Ydeevnen synderligt. Kærnen er lidt længere og slankere end hos Chevalier-Byg, jævnt rundet paa Rygsiden, idet Ribberne kun er yderst svagt udviklede. Ved god Udvikling er det meget fint kruset. Bugstilkken er langhaaret. Farven er lidt mørkere (mindre »fin«) end hos Chevalier. Som det oprindeligt kom her til Landet, bestod det af en Blanding, hvoraf ca. 75 pCt. svarede til den ovenfor givne Beskrivelse, medens Resten tilhørte mange temmelig forskellige Bygformer, hvoriblandt enkelte med meget »grove«, store, kantede, kendeligt blaastribede Kærner, der gav det samlede Parti et uensartet Udseende og nedsatte Handelsprisen betydeligt. Ved Forsøgsstationerne i Svaløf, Lyngby og Tystofte og senest ved Abed har man rendyrket den foran beskrevne Hovedtype og herved frembragt særlige Stammer, henholdsvis Svaløfs Prinsesse-Byg, Lyngby, Tystofte og Abed Prentice-Byg. Tystofte og Abed Pren-

tice er frembragte ved »Familieavl«. De frembyder alle en smukkere og langt mere ensartet Kvalitet end det oprindelige. De ligner iøvrigt hinanden saa nøje, at det er vanskeligt at skelne sikkert imellem dem. I Forsøgene har de alle givet større Afgrøder end det oprindelige Prentice-Byg. Alle-rede før disse nye Stammers Fremkomst var Prentice-Bygget vort mest foldrige Byg, i hvert Fald paa alle bedre Jorder, og de nye Stammer har højnet denne Overlegenhed. Som Malt-byg ansees det for at være den bedste af alle Bygsorter.

Guld-Byg (sv. Gulbyg) er fra Svaløf og stammer fra gullandsk Landbyg. Under Forhold, der tillader Prentice-Bygget at blive staaende op, giver dette noget større Afgrøde end Guld-Byg (i det paa Side 54 omtalte Forsøg 2.3 Hk. mere pr. Ha.), medens det overgaar Prentice-Bygget, hvor dette giver Lejesæd. Det har brunlig Stak; Kærnen er før Modningen rødtribet; Bugstilkens er langhaaret.

Binder-Byg fra Abed Planteavlsstation har megen Lighed med Guld-Byg. Det stammer fra en enkelt Plante af Hanna-Byg (hvorfra ogsaa det tidligt modne svenske Hann-chen-Byg stammer); det har som »Landbyg« rødbrun Stak, en nærmest grov, før Modningen rødtribet Kærne samt langhaaret Bugstilk. Det er vistnok vor tidligste og mest stivstraaede 2rd. Bygsort. Under meget gunstige Voksekaar (gødningsrig Jord og fugtige Forsomre) giver det noget større Afgrøde end Prentice-Byg, der under disse Forhold er tilbøjeligt til at gaa i Leje, hvorimod det giver mindre end Prentice-Byg, hvor dette kan blive staaende op. En ny Type, B i n d e r-Byg II (Krydsning mellem Guld-Byg og Binder-Byg) synes for Kærneudbytets Vedkommende særdeles lovende.

Rex-Byg er en ny Sort, der ligeledes er udgaet fra Abed Planteavlsstation. Det nedstammer fra en enkelt Plante af gammel dansk 2rd. Byg. Det er ligesom Binder-Byg nærmest kort af Straa (derfor halmfattigt), smalbladet, med stor »Buskningsevne« (giver forholdsvis mange Skud pr. Plante); Akset er kort og tæt; Stakken er brunlig; Kærnen er mere graalig og mindre fint kruset end hos Prentice-Byg. Det er lidt tidligere og noget mere stivstraaet end Prentice-Byg og synes at fortjene Opmærksomhed, hvor sidstnævnte Sort kan ventes at ville give Lejesæd.

De foran beskrevne Bygsorter er de Sorter af Nikkende Byg, der for Tiden har nogen nævneværdig Udbredelse her i Landet. Den anden Varietet af toradet Byg, Opret Byg, har stivt Straa, er kortere, tættere og bredere Aks, der vedbliver at holde sig nogenlunde opret, og hvis Stak er mer eller mindre udspærret; Kærnen er stor, stærkt ribbet, let kendelig ved, at der lige over Rygsidens Grund findes en skarp Tværfure.

Hertil hører Imperial-Byg, (»Flynder-Byg«, hvorved dog ogsaa er forstaaet Vifte-Byg), med en grov, mørk Kærne, der kun egnen sig til Foderbrug; det stiller meget store Fordringer til Jordbunden og giver overhovedet kun sjældent tilfredsstillende Afgrøde.

Goldthorpe-Byg er indført fra England i 1890 og gjorde straks Lykke i Landets gode Byegne paa Grund af dets særlig smukke Udseende. Det viste sig imidlertid snart, at det foldede utilfredsstillende og havde andre uheldige Egenskaber. Da det undertiden har været betalt med en lidt højere Pris end Prentice-Byg, har det indtil de seneste Aar været dyrket paa nogle faa Gaarde, fortrinsvis paa Lolland.

Standvell-Byg fra den engelske Sædopdrætter Garton ligner Goldthorpe-Byg og dyrkes hist og her i de gode Byegne, er ret stivstraaet men af utilfredsstillende Ydeevne.

Der har saavel tidligere som i den seneste Tid været prøvet en Del Bygsorter, der nærmest er Mellemløber mellem Nikkende og Opret Byg, fortrinsvis fra England. Men ingen af disse har givet tilfredsstillende Afgrøder.

I 1921 dyrkedes Prentice-Byg paa 58 pCt. af det med 2rd. Byg tilsaaede Areal og denne er saaledes Landets mest dyrkede Bygsort. 28 pCt. af Arealet var besaaet med andre navngivne Sorter (Guld-Byg, Binder-Byg, Chevalier-Byg o. fl.), medens 14 pCt. var besaaet med Byg af ukendte Sorter. Prentice-Byg dyrkedes i forholdsvis betydelig større Udstrækning paa Øerne end i Jylland, i mindst Udstrækning i de sønderjydske Amter, hvor de ukendte Sorter havde forholdsvis størst Udbredelse.

Ved Statens Forsøgsstationer har der gennem mange Aar været udført Forsøg med et stort Antal Bygsorter. Et kort Uddrag af Resultaterne af Forsøgene i Aarene 1907—1910 paa lermuldede Jorder meddeles i følgende Tabel 8, idet kun de Sorter anføres deri, som har haft nogen Interesse for vort Landbrug. Afgrøden er angivet i Hk. pr. Ha.

I Aarene 1913—16 er der ved Forsøgsstationerne anstillet Forsøg med nogle nyere Sorter af 2rd. Byg til Sammen-

Tabel 8.
Forsøg med Bygsorter.

Sortens Navn	Kærne	Halm	Kg. pr. Hl.	Rækkefølge efter Straastivhed
Prentice-Byg, Tystofte	31.4	45.4	67.2	10
— Lyngby	31.1	45.1	67.2	9
— Abed (Nr. 279)...	31.5	45.1	67.9	7
— Svaløf (Princesse)	30.8	46.0	67.2	8
Chevalier-Byg, Lerchenborg	28.7	42.4	67.6	9
The Malster (Garton).....	29.7	43.8	66.8	3
Stand well —	28.6	41.3	65.8	2
Invincible —	28.6	43.2	66.5	6
Dansk Landbyg	27.6	41.6	68.6	5

ligning med Tystofte Prentice-Byg. Gennemsnitsresultaterne fremgaar af Tabel 9.

Tabel 9.
Forsøg med nyere Bygsorter.

Sorter	Kærne	Halm	Kg. pr. Hl.	Gr. pr. 1000 Korn
	Hk. pr. Ha.			
Tystofte Prentice-Byg	29.7	42.6	67.5	44.7
Rex-Byg	29.7	41.6	67.8	43.2
Binder-Byg	29.6	37.8	66.9	45.1
Guld-Byg	29.0	38.0	68.1	42.6

2rd. Byg dyrkes under saa forskellige Forhold her i Landet, at der ikke for Tiden kan udpeges en enkelt Sort som den under alle Forhold fordelagtigste, ligesom ogsaa een Sort kan være fordelagtigst eet Aar, en anden et andet Aar paa samme Sted men med andre Vejrforhold. Valget maa indtil videre træffes mellem Prentice-, Rex-, Binder- og Guld-Byg. Overalt, hvor det i Følge indvundne Erfaringer maa ventes,

at Bygget med normale Vejrforhold kan blive staaende op, og hvor Jorden tillader tidlig Saaning, vil man sikkert have størst Fordel af Prentice-Byg. Da denne Sort imidlertid, som allerede nævnt, nærmest maa betegnes som blødstraet, vil en af de mere stivstraaede Sorter være at foretrække, hvor Jorden er saa frugtbar og gødningskraftig, at der kan være Fare for Lejesæd. Ogsaa hvor tidlig Saaning ikke kan finde Sted, vil en af disse Sorter maaske være at foretrække for Prentice-Byg, der har noget længere Voksetid end disse.

Ved de Forsøg, der ligger til Grund for Tallene i Tabel 9 viste det sig, at naar de nævnte Sorter dyrkedes under Forhold, hvorunder Prentice-Bygget gik i Leje, gav den mest stivstraaede Sort, nemlig Binder-Byg, størst Kærneafgrøde, 37.6 Hk., Rex-Byg og Guld-Byg, ligeledes ret stivstraaede, henholdsvis 36.6 og 36.2 Hk., medens Prentice-Bygget under disse Forhold kun gav 34.8 Hk. pr. Ha. Hvor Prentice-Bygget ikke gik i Leje, stod dette højest i Ydeevne. Rex-Byg var kun meget lidt under, Binder-Byg var noget lavere og Guld-Byg betydeligt lavere.

I Landboforeninger i Jylland har der i de 12 Aar 1913—24 været udført 214 sammenlignende Forsøg med Prentice-Byg og Guld-Byg. I Gennemsnit har Guld-Byg her givet henimod 100 Kg. Kærne mere og ca. 450 Kg. mindre pr. Ha. end Prentice-Bygget. Merudbyttet (af Kærne) af Guld-Byg falder imidlertid udelukkende paa 5 af de 12 Aar med forholdsvis rigelig Regn i Forsommeren og dermed følgende Fare for Lejesæd. De 7 Aar med mere tørre Somre gav Prentice-Bygget gennemsnitlig et Merudbytte paa ca. 50 Kg. Kærne — foruden et betydeligt Merudbytte af Halm. — I sjællandske Landboforeninger gav i Gennemsnit af 81 Forsøg i Aarrækken 1912—22 Prentice-Byg ca. 100 Kg. Kærne og 700 Kg. Halm mere pr. Ha. end Guld-Byg. Naar Prentice-Bygget saaledes har stillet sig noget bedre i Sammenligning med Guld-Byg paa Sjælland end i Jylland, ligger dette sandsynligvis dels i, at Saatiden gennemgaende falder noget tidligere, dels i at Regnmængden — og dermed Faren for Lejesæd — gennemsnitlig er noget mindre for Sjælland end for en stor Del af Jylland.

Indtil yderligere Forsøgsresultater foreligger, synes det, at Binder-Byg maa foretrækkes, hvor man ønsker den sam-

Seksradet Byg forekommer nu i ret forskellige Sorter, der navnlig adskiller sig fra hinanden i Henseende til Ydeevne, Tidlighed, Rumvægt og Kornstørrelse. Det meste fra ældre Tid dyrkede, der kan kaldes **Gammel dansk 6rd. Byg**, er gennemgaaende tidlig modent, af ringe Ydeevne, Kærnen er lille og let, og det angribes stærkt af Stribesyge og Brand.

For ca. 30 Aar siden indførtes **Nordslesvigsk Kæmpe-Byg**. Det modnes senere, har lidt stivere Straa og noget længere Aks end Gl. dansk 6rd. Byg og giver paa god Jord større Afgrøde end dette. Det vandt i sin Tid betydelig Udbredelse men er nu næsten fortrængt af de nedenfor omtalte nyere Sorter. **Amager-Byg** ligner det foregaaende og har haft nogen Udbredelse, særlig i Københavns-Eggen. **Tystofte 6rd. Byg (Nr. 27)** er tiltrukket af **N. P. Nielsen**. Det vandt ved sin Fremkomst hurtig nogen Udbredelse paa Grund af saavel sin forholdsvis store Ydeevne som sin betydelige Kornstørrelse og ret høje Rumvægt. I de senere Aar er det overgaaet af andre Sorter og er nu snart forsvundet.

Kors-Byg skyldes ligeledes **N. P. Nielsen, Tystofte**. Saavel i Kærne- som Halmudbytte staar det meget højt. Det er forholdsvis sildig modent, storkornet og af middelhøj Rumvægt. Paa gode Jorder i god Gødningskraft er det ved tidlig Saaning den værdifuldeste Sort, hvor det ikke gælder om at have en tidlig moden Bygsort. Det angribes kun i meget ringe Grad af Brand og Stribesyge.

Juli-Byg er udgaaet fra **Abed Planteavlstation**. Det staar i Kærneudbytte lidt over **Korsbyg**, særlig paa lettere Jorder, er meget tidlig modent men smaakornet, af lav Rumvægt og angribes af Brand og Stribesyge.

Erh. Frederiksens 6rd. Byg og **Karls-Byg** — sidstnævnte tiltrukket af **K. A. Jørgensen** — er ikke væsentlig forskellige fra **Juli-Byg** og er ligesom dette tidlig modne. Paa de lettere Jorder i Jylland har **Karls-Bygget** givet større Afgrøder end nogen anden Sort. (Se iøvrigt Tabel 12).

Seksradet Byg dyrkes nu i langt mindre Udstrækning end tidligere. Alene fra 1896 til 1907 gik Arealet hermed ned fra 65.000 til 42.000 Ha., og i 1922 udgjorde det kun ca. 26.600 Ha. I de seneste Aar har der dog atter været en forholdsvis betydelig Sligning i Arealet, idet det i 1925 udgjorde ca. 36.500

Tabel 12.
Forsøg med Sorter af 6rd. Byg.

Sortens Navn	Øerne		Jylland		Hektolitervægt	
	Kærne	Halm	Kærne	Halm	Øerne	Jylland
Abed Juli-Byg	27.9	37.5	22.9	33.6	64.7	61.5
Tystofte Kors-Byg . . .	27.3	40.9	20.8	36.3	66.1	62.2
Erh. Frederiksens 6rd. Byg	27.0	38.0	22.3	32.9	65.4	61.5
Karls Byg	26.8	39.7	23.3	34.2	66.1	62.9
Tystofte 6rd. Byg (Nr. 27)	25.6	38.9	19.5	34.4	66.5	62.9

Ha. Under visse Forhold har det sin fulde Berettigelse. Dets Voksetid er kort, i Reglen 90 à 100 Dage, medens 2rd. Byg normalt har en Voksetid af 120 à 130 Dage. Det kan derfor saas noget senere end 2rd. Byg og modnes dog tidligere. Som Følge heraf kan det dyrkes i Egne med sent indtrædende Foraar, eller hvor man har lavt liggende, kold Jord, der ikke kan besaas tidligt, som mange Steder i det nordlige og vestlige Jylland, under hvilke Forhold det endog taaler meget sèn Saaning. Ogsaa paa meget lette, magre Jorder og paa Jorder i mangelfuld Kulturtilstand egner det sig bedre end toradet Byg. Endvidere er 6rd. Byg ofte at foretrække paa særdeles gødningsrige Jorder, idet dette i Modsætning til 2rd. Byg under disse Forhold modnes godt og rettidig og giver baade god og smuk Kærne og god Halm. Det gaar vel under saadanne Forhold i Leje, men det lider mindre herved end 2rd. Byg. Paa Grund af, at det taaler en noget senere Saaning, kan man endvidere bedre faa en Del Frøkrud ødelagt om Foraaret, og endelig kan man paa Grund af den tidligere Høst bedre have 6rd. end 2rd. Byg, navnlig en tidligmoden Sort, foran Vintersæd. Overhovedet har 6rd. Byg sin væsentligste Berettigelse under Forhold, der afviger mer eller mindre fra det almindelige. Med den stærkt tiltagende Fremstilling af »lette« Ølsorter (Hvidtøl, skattefrit Øl), hvortil 6rd. Byg foretrakkes, er godt udviklet og velbjærget 6rd. Byg sælgelig i ret store Mængder. Paa gode, sunde Bygjorder, der kan besaas i rette Tid, er 2rd. Byg dog i Reglen at foretrække.

I øvrigt kan det lykkes godt paa al Slags Jord, naar den

Ha. (155 à 175 Pd. pr. Td. Ld.) efter Saamaaden. Er Jorden bekvem ved Saaningen, spirer det hurtigt, og hvis Vejret bliver gunstigt, breder det sig snart. Det bør høstes, lidt før det er fuldmønt, da Akset ellers let knækker af.

De foran omtalte Bygsorter er Vaarbyg. Der gives imidlertid ogsaa **Vinterbyg**, d. v. s. Byg, der saas om Efteraaret og modnes i den paafølgende Sommer som anden Vintersæd. Vinterbyg har visse Fortrin. Det giver saaledes gennemgaaende større Afgrøder end Vaarbyg og overgaar ligeledes ofte Rugen betydeligt; 35 à 45 Hk. Kærne pr. Ha. er saaledes paa middelgode Jorder i god Kultur ret almindelige Afgrøder af Vinterbyg, naar det lykkes. Det er særdeles modstandsdygtigt mod Sommertørke. Det modnes meget tidligt og er ofte indhøstet, naar Rughøsten begynder, hvorved det bidrager til en ønskelig Fordeling af Høstarbejdet. Ofte kan det endvidere være af Betydning at have en Bygafgrøde til Salg eller til Opfodring saa tidligt paa Sommeren, som man ellers ikke kan have moden Sæd. Naar det desuagtet kun har meget ringe Udbredelse her i Landet, ligger dette i flere Forhold. Det er ikke fuldt vinterfast, om det end i denne Henseende omtrent kan staa Maal med Hvede. De tidligere dyrkede Sorter var blødstraede og gav en lille og let Kærne. Paa Grund af, at det modnes før al anden Sæd, efterstræbes det stærkt af Fugle, der paa ganske kort Tid kan ødelægge en Vinterbygmark. For saa vidt det skal træde i Stedet for Vaarbyg, og man altsaa tillige vil have en Rug- eller Hvedemark, volder det nogen Vanskelighed at faa en Driftsordning, der giver en tilfredsstillende Plads for to Vintersædmarker. Endelig kan Vinterbyg smitte Vaarbygget med Meldug og Bygrust i meget ondartet Grad. Vinterbygget angribes almindeligt af disse Snyltesvampe uden dog selv at lide kendeligt deraf. Trods disse Ulemper vilde der vistnok mange Steder være Grund til at prøve at dyrke Vinterbyg. Ved Lyngby Forsøgsstation er der fremstillet nye Sorter (ved Omdannelse af Vaarbyg), baade seksradede og toradede, med stor Ydeevne, delvis stivstraede og storkornede. Det seksradede bør i Reglen foretrakkes. Det hører nærmest hjemme paa gode Rugjorder og lette Hvedejorder og maatte navnlig prøves, hvor enten Vaar-

bygget eller Vintersæden erfaringsmæssigt folder utilfredsstillende. I Marken bør det være ca. 300 à 400 Meter fjernet fra Vaarbyg, for at dette ikke skal smittes af Rust og Meldug. Saasæden af 6rd. Vinterbyg bør afsvampes, da det ikke sjældent angribes af Brand og Stribesyge. Jorden behandles som til Rug. Der kan enten gives Staldgødning, i saa Fald noget mindre end til Hvede, eller Superfosfat og Kali før Saaningen og 150 à 200 Kg. Salpeter om Foraaret. Det bør saas senest midt i September, hellere lidt før. Udsædmængden bør af 6rd. Vinterbyg være omtrent 200, af 2rd. 250 Kg. pr. Ha. ved Bredsaaning, ved Radsaaning lidt mindre.

Gennemsnitsudbyttet var i Aarrækken 1920—24 for 2rd. Byg 24.6 Hk. pr. Ha. for hele Landet, 26.7 for Øerne og 21.3 for Jylland, højest i Maribo og Sønderborg Amter, lavest i Hjørring og Aalborg Amter; for 6rd. Byg 18.5 Hk. for hele Landet, 24.0 for Øerne og 17.0 for Jylland, højest i Maribo og Københavns Amter, lavest i Ribe og Ringkøbing Amter.

Vægten af 2rd. Byg anslaaes gennemsnitlig til ca. 68 Kg., af 6rd. til 65 Kg. pr. Hl. (190 og 180 Pd. pr. Td.). Men Vægten er her ikke alene afhængig af Kærneudvikling og Tørhedsgrad samt af Sortsegenskaber, men tillige i høj Grad af, hvor stærkt Bygget er kørnet. For at opnaa en høj Rumvægt, kørnes Bygget ofte stærkere end gavnligt, naar det skal benyttes som Saasæd eller til Malt, idet talrige Kærner beskadiges, hvorved de er udsatte for at raadne under Spiringen.

Bygmarkerne er i høj Grad hjemløst af Ukrud, og Bygget er den af alle vore Afgrøder, der lider mest herunder. Mest fremtrædende er Agerseene, Agerkaal og Kiddike (den sidste paa lette Jorder; Ukrudsharving, Overbrusning med Jærnvitriol), Gul Oksøje (paa kalkfattige Jorder), Spørgel (paa tørre, kalkfattige Sandjorder), Tidsler, Svinemælk og Føl-fød. Ukrudet kan hemmes noget ved Radsaaning med stor Rækkeafstand og Hakning mellem Rækkerne.

Flere ondartede Sygdomsangreb hjemløst Bygget. De hyppigste er Brand og Stribesyge (særlig de tidlige modne Sorter; Afsvampning); Bygrust og Meldug. Af Skadedyr angriber Bygfluelarver undertiden sent saet Byg stærkt; stundom angribes det af Fritfluelarver, meget almindeligt af Smældelarver, særlig efter Roer og Grønjord.